

Logikperspektivet – ett försök till analysmetod

ANNA SOFIA LUNDGREN är professor i etnologi vid institutionen för kultur- och medievetenskaper, samt anknuten till forskningsprogrammet *Åldrande och livsvillkor*, Umeå universitet. Hon forskar för närvarande om föreställningar kring befolkningens åldrande.

Foto: Johan Gunséus.

Även om de diskursteoretiska begrepp som presenteras i *Hegemony and socialist strategy* (Laclau & Mouffe 1985) kan läsas som förslag till analysverktyg så har diskursteorin kritiserats för att vara alltför teoretiserande, på bekostnad av konkret metodologi. Man skulle kunna säga att den utveckling av diskursteorin som ibland kallas logikperspektivet eller -ansatsen (*the logics approach*), framför allt utvecklat av Jason Glynos och David Howarth, är ett försök att adressera metodfrågor i diskursteorin på ett tydligare sätt. I boken *Logics of critical explanation in social and political theory* (2007) skisseras det metodförslag som författarna kallar den kritiska förklaringens logiker. Det är ett förslag på hur forskaren kan gripa sig an sitt material analytiskt för att förstå – och förklara – det.

Eftersom logikperspektivet ännu är relativt oanvänt inom svensk etnologi vill jag i den här artikeln först beskriva det översiktligt och sedan kort diskutera det. För att göra framställningen gripbar – vilket kan behövas, Glynos och Howarth håller emellanåt en ganska hög abstraktionsnivå – kommer jag att använda mig av det material som jag själv för närvarande arbetar med och som utgörs av utsagor om befolkningens åldrande. Allra först kommer jag dock att säga ett par ord om själva ordet logik som sådant och dess användning inom diskursteorin.

LOGIK

När Laclau beskriver ordet logik skriver han att det handlar om ett system av regler som påverkar vad som är

möjligt i en viss kontext (Laclau 2000a:76; Laclau & Mouffe 1985; se även Gunnarsson Payne 2006). Översätter man denna förståelse till "etnologiska" antar jag att man lika gärna skulle kunna säga "kultur" eller "diskurs". I ett försök att precisera sitt användande av ordet logik menar Laclau att begreppet pekar på *en viss typ av relation mellan identiteter*. Han skiljer till exempel mellan skillnadslogik och ekvivalenslogik.

Skillnadslogik beskriver hur det mellan vissa identiteter inte tycks finnas något som förenar, folk känner ingen samhörighet och identifierar sig inte nämnvärt med varandra. Eventuella problem hanteras individuellt. *Ekvivalenslogik* beskriver hur det i ett visst sammanhang skapas länkar mellan identiteter som annars inte alls känner någon samhörighet. Till exempel kan man tänka sig att studenterna i ett klassrum kan vara sinsemellan mycket olika, med olika krav och förväntningar (skillnadslogik råder), men att universitetsorganisationen, liksom enskilda händelser inom ramen för utbildningen, kan göra att de plötsligt identifierar sig som "studenter" i relation till "läraren", "universitetet" eller något annat (ekvivalenslogik råder).

"Logik" är i det här sammanhanget ungefärligt översättbart med "spelets regler" (Laclau 2000b:283 f). Att en ekvivalenslogik är stark i ett klassrum skulle kunna beskrivas som att "spelet" där tycks hårbärgera en konflikt mellan lärare och studenter, till exempel. En student som kommer ny till ett sådant klassrum kommer snart att förstå att "spelets regler" kräver att han eller hon förhåller sig till de grupperingar som finns. I ett klassrum som karakteriseras av skillnadslogik känner studenterna däremot ingen samhörighet; de ställer olika krav på sin utbildning

och enas inte i någon gemensam kritik mot något.

Vad begreppet logik gör är alltså att det tydligare fokuserar den typ av relation som råder mellan identiteter (subjekts eller föremåls eller annat) i ett visst sammanhang (Laclau 2000b:283 f). Hur dessa relationer ser ut ligger till grund för vilka handlingar som kan genomföras, och är helt centrala för Laclaus teoretiseringar av identitet och förändring. Ofta är det just rörelsen från en logik till en annan som intresserar Laclau. Vad som framträder som viktigt i en sådan rörelse är *vad* de enskilda subjekten (studenterna i ovanstående exempel) identifierar sig med och mot (tom signifikant, konstituerande ut-sida). Det blir forskarens uppgift att undersöka mekanismerna i denna rörelse för att kunna förstå och förklara dess framgångar eller misslyckanden. Vad är det med en viss tom signifikant som gör att en fråga enar många, kanske samtliga studenter i exemplet ovan? Och hur kan man förklara att en fråga som många intresserar sig för ändå inte leder till enad aktion?

Det som numera ofta kallas för "logikperspektivet" inom diskursteorin är ett försök att utveckla begreppet logik såsom det beskrivs ovan och göra det mer analytiskt användbart för att besvara förra styckets avslutande frågor. Glynos och Howarth (2007) föreslår tre logiker.¹ Jag kommer nedan att kort beskriva dessas egenheter och hur Glynos och Howarth tänker sig att begreppen ska kunna användas. Jag kommer också att föra ned användandet av logikerna på en empirisk nivå som Glynos och Howarth möjligen inte avsåg, men som känns rimlig för den etnologi jag bedriver. Man får tänka sig att logikerna utgör tre steg i, eller delar av, analysarbetet – tre typer av mål för forskarblicken.

Social logik

Det som kallas ”social logik” är sådana logiker som *karakteriserar* det fenomen man vill studera. När man studerar ett fenomenens sociala, eller förgivettagna, logik undersöker man vad fenomenet består av när ”allt är som det brukar”; man beskriver de regler, normer, handlingar och självförståelser som fenomenet är uppbyggt av.

När jag tillsammans med Karin Ljuslinder, medie- och kommunikationsvetare, försökte beskriva det nätverk av sociala logiker som karakteriserar vårt nuvarande forskningsobjekt ”kulturella föreställningar om befolkningens åldrande” stötte vi omedelbart på problem. Vad var det egentligen vi studerade? Vi fick arbeta mycket med att formulera för oss själva hur det *inte* var den demografiska processen i sig vi studerade, utan hur tal och tänkande om den var strukturerat.² När vi gått igenom mediematerial och gjort intervjuer var det tydligt att när befolkningens åldrande beskrevs i förbifarten och utan att problematiseras så beskrevs den som ett *problem*; i framtiden skulle det finnas *alltför få* yrkesverksamma i vården för att kunna försörja och ta hand om de alltfler äldre.

Svaren tycktes bl.a. strukturerade av sociala logiker som gjorde *skillnad mellan äldre och yngre* (och därför hela tiden utgick från, förväntade sig och återskapade en sådan skillnad) och logiker som *premierade förklaringar kretsande kring ekonomi och försörjning* (så att förklaringar som relaterades till detta fick företräde framför andra förklaringar). Logikerna existerade sida vid sida och påverkade varandra, något som blev tydligt i den ofta refererade ”beroendekvoten”, dvs. relationen mellan yngre förvärvsarbete och äldre pensionärer. Tillsammans gjorde dessa båda logiker det möjligt att beskriva äldre som passiva, kostande och i behov av hjälp, vilket alltså var grunden till att man såg befolkningens åldrande som ett problem. De är logiker som byggs upp av, och resulterar i, pensionssystem, sjukvårdssystem och ungdomsnorm, liksom av den ofta populistiska debattstil som man finner i medierna och som gärna ställer olika grupper mot varandra.

Politisk logik

Om social logik avser logiker som råder när allt är som det brukar används termen politisk logik för att synliggöra hur det studerade fenomenet är kontingent kon-

”Utan systemändring får två arbetare dela på kostnaden för en pensionär år 2050”, lyder den ursprungliga bildtexten i Dagens Nyheter. En social logik som gör skillnad mellan äldre och yngre samt premierar förklaringar kretsande kring ekonomi och försörjning är tydligt gestaltad.

struerat som en effekt av kamp (Glynos & Howarth 2007:145). Det är logiker som gör det möjligt för oss att få syn på förändring och dynamik i det studerade som av Glynos och Howarth kallas för politiska. Det gäller ofta framväxandet av en uttalad kritik mot en situation, ett ifrågasättande av självklarheten hos något. Det kan också gälla något som "avslöjar" att det studerade inte är någon beständig konstruktion, utan snarare sett olika ut i olika sammanhang.

I projektet om befolkningens åldrande kunde man se att informanterna ofta var kritiska mot olika saker. Men det var inte förrän det mitt under fältarbetet lades ett politiskt förslag om indragning av ambulanser och vårdplatser på några orter i Västerbottens inland som kritiken lyckades ena människor. Förut hade kritiken varit spridd och riktad mot olika håll. Man hade kritiserat nedläggningar av matbutiker, postkontor, höjda bensinpriser osv., men man hade inte gjort enad sak. Neddragningsförslaget var en händelse som lyckades skapa ekvivalenser mellan olika kritikpunkter.

Åseleupproret och Doroteaupproret³ strukturerades av en logik om "allas rätt till vård". Detta kan ses som exempel på politisk logik. Logiken ifrågasatte – och synliggjorde! – den ekonomiska politik och den moral som möjliggjort förslaget (och det senare genomförandet) om neddragningar.

Styrkan i upproren måste troligen förklaras med att det fanns flera skäl att ena sig. Vårdneddragningarna var bara droppen som fick bägaren att rinna över. Konsekvensen var skapandet av ekvivalenskedjor mellan enskilda Dorotea-/Åselebor och andra runt om i landet som sympatiserade med upproret – skillnadslogik ersattes med ekvivalenslogik! I intervjuerna

kunde man se hur informanternas identifikation med kritiken mot neddragningen gav ny kraft åt deras verbaliserade farhågor om att åldras i bygder med särskilt åldrande befolkning.

Metodologiskt kan man tänka sig att det Glynos och Howarth föreslår är att forskaren först försöker beskriva de logiker som strukturerar det som tas för självklart i det studerade fenomenet (social logik). Sedan menar de att forskaren bör fokusera eventuell kritik (politisk logik) för att undersöka vad som står på spel och hur identiteter relaterar till varandra på fältet. Kommen så långt kan man säga att utan närvaro av politisk logik är det möjligt för människor att ta ett system för givet (social logik). Men så fort det ges ett alternativ måste folk välja.

Människor idag är ofta ganska medvetna om att de skulle kunna leva sina liv annorlunda och göra andra val. Även när människor lever i situationer som de är kritiska till händer det att de fortsätter att göra som de brukar – trots att de vet att de skulle kunna göra på andra sätt. Hur kommer det sig?

Fantasmatisk logik

För att kunna förklara *varför* människor synes fångade av och håller fast vid praktiker (oavsett om dessa kan klassas som sociala eller politiska) introducerar Glynos och Howarth begreppet fantasmatisk logik. Detta avser att beskriva de logiker som människor producerar för att förklara sig och omvärlden för sig själva och andra (Glynos 2008:278). Fantasmatisk logik är Glynos och Howarths kanske viktigaste bidrag till att kunna förklara sociala och politiska skeenden. Översatt till ett etnologiskt språkbruk skulle man möjligen lika gärna kunna tala om kulturella föreställningar med skillnaden att nu häm-

tas inspiration från lacansk psykoanalys, främst tankarna om en konstitutiv brist; varje social struktur och subjekt ses som ofullständig och människor som ständigt sökande efter identifikation som kan skyla över denna brist.

Fantasmatisk logik är de förklaringar och den världsbild människor använder när de beskriver sin verklighet och detta har en helt fundamental betydelse, särskilt därför att fantasierna – fantasmatisk logiks innehåll – antas dölja den kontingens som diskursteorin utgår från att all verklighet konstitueras av. Om denna verklighet störs, om en människa t.ex. är med om dislokatoriska händelser som ställer tillvaron på ända, kommer hon att tvingas söka nya sammanhang, nya identifikationer, nya fantasier.

Ett sådant döljande är måhända nödvändigt för att man ska kunna förstå och stå ut med tillvaron. I Sjöstedt Landéns artikel i detta nummer ges exemplet med Östersunds rena luft och korta pendlingsavstånd som skäl att *vilja* flytta dit för att ta ett jobb, en etablerad fantasi som effektivt tonar ned känslan av att inte ha något annat val och samtidigt döljer hur motivet till flytt (och Östersund!) är kontingent konstruerat.

I de intervjuer om befolkningens åldrande vi gjorde med äldre boende i Norrlands inland kunde vi se hur informanterna dels beskrev "hur det är" (social logik) och "hur det borde vara istället" (politisk logik). Men de delade också med sig av berättelser som satte deras agerande i kontext. De beskrev till exempel hur det "inte är nån idé att bråka" eftersom kommunledningen och politikerna i Stockholm "ändå inte lyssnar". De beskrev också hur det å ena sidan var *omöjligt* att åldras i glesbygd, särskilt om man behövde vård. Den som åldras måste flytta! Å

andra sidan beskrevs städerna som operonliga platser där ensamhet rådde. Som symbol för detta beskrevs i intervju efter intervju hur man i städerna kunde få "ligga död i månader" utan att någon märkte det. I relation till denna bild framstod den egna bygden som en mycket bra plats att åldras på, och det var också en berättelse, en fantasi, som kunde legitimera ett beslut att "aldrig någonsin" flytta.

Sådana här berättelser om *hur det är i storstan* tror jag att Glynos och Howarth skulle kalla fantasmatisk logik. Även när informanterna själva tycktes medvetna om att de överdrev och skarvade använde de berättelserna för att förklara och legitimera varför de själva kände det som de kände och gjorde som de gjorde. Berättelserna skapade ordning och reda. De skapade tydliga positioner och identiteter med vilka informanterna kunde identifiera sig och mot vilka de kunde ta avstånd. De delvis motstridiga fantasierna om icke lyssnande politiker, om operonliga städer, om omöjligheten att åldras i glesbygd representerade de egna valen som rimliga.

Men, och det är viktigt, inom diskursteorin är detta ändå inte fantasins allra viktigaste roll. I stället är denna just att försäkra att en praktiks politiska dimension förpassas till bakgrunden (Glynos & Howarth 2007:145). Fantasier stödjer alltså ofta en social ordning, de deltar aktivt i kampen om hegemoni. I relation till politiska praktiker kan de fungera som ny energi för motstånd och förändring. Exempelvis kan fantasier om EU:s byråkrati fungera som brasved för EU-motstånd oavsett hur väl dessa fantasier stämmer med EU-byråkratins praktiker. Därvidlag är fantasier lika produktiva och verkliga som de praktiker de handlar om, de är

också i någon mening konstitutiva för dessa praktiker. Men de är inte samma sak som dessa.

Hur vet man då att något kan betraktas som fantasmatisk logik? Glynos och Howarth (2007:148) presenterar en tumregel som kan hjälpa en att hitta empiriska exempel som lämpar sig särskilt väl för analys: närvaron av fantasmatisk logik kan ofta identifieras av huruvida det studerade tål granskning.

Är det faktiskt så att politikerna inte lyssnar, eller är detta en fantasi som är nödvändig på grund av vad den möjliggör för informanterna? Kanske är det den kritiska positioneringen och enandet (ekvivalenslogik) som är viktigt och njutbart, medan en närgången granskning av politikernas lyssnande hade visat att politiker lyssnar *ibland*, och framför allt att politiker inte är någon enhetlig stabil kategori.⁴

LOGIKETNOLOGI?

Många etnologer har förtjänstfullt arbetat med diskursteoretiska verktyg. Frågan är om också logikperspektivet är användbart inom etnologin. Sätter det bara ord på saker som redan görs mycket bättre? Försvårar det rentav? Jag vill i den här avslutande diskussionen föra fram en kritik mot logikperspektivet, men också fundera kring varför det kan vara metodologiskt användbart.

Karen West (2011) menar att redan utgångspunkten i logikperspektivet är problematisk. Man startar i något som redan definierats som ett "fenomen" genom vad man kallar problematisering, t.ex. ett fenomen som man själv tycker sig se eller som ens informanter tycker sig se. Sedan rör man sig mycket fort från denna ut-

gångspunkt till ett slags "logiknivå" som lyfter fram regelbundenheter i materialet. Man missar därmed, menar West, att beskriva hur dessa logiker tar sig uttryck och hur de beror av materiella förhållanden. I fallet med den åldrande befolkningen skulle man kunna tänka sig att jag som forskare fokuserar och renodlar strukturerande logiker på bekostnad av den "oreda" och "samtidighet" som ofta kännetecknar mänskligt liv. West varnar för hur ett logikfokus kan missa betydelsen av materialiteter.

Det finns också i en etnologisk kontext något potentiellt problematiskt i det sätt som Glynos och Howarth *benämner* sina logiker, dvs. att man benämner *en* av tre logiker "politisk". Å ena sidan riskerar vardagsförståelsen av ordet "politisk" att leda till att de andra logikerna förstås som potentiellt opolitiska. Risken är alltså att det framstår som om det som beskrivs som social och fantasmatisk logik är icke-politiskt. Å andra sidan definierar man därigenom vad det politiska är; politisk logik är struktureringen av öppna offentliga ifrågasättanden och högljudda krav varigenom vissa ekvivalenser och därmed politiska identiteter skapas. Här finns alltså en risk både i att till synes banala handlingar som försiggår i det tysta *intese* ses som politiska, trots att de kanske kan förklara förändring och status quo bättre än något annat. Men också att allt för mycket analytisk tilltro läggs vid det tydligt och oppositionellt artikulerade, trots att detta alltså inte alls nödvändigtvis är centralt för att förstå det fenomen man intresserar sig för (Norval 2000).

Inom diskursteorin (Mouffe 2008) görs dock skillnad mellan "politik"⁵ (praktiker på empirisk nivå) och "det politiska" (den ontologiska förståelsen av det politiska fältet som konstituerat av antagonismer),

och det är ”det politiska” som gett namn åt politisk logik. Det är därför viktigt att åter igen påpeka att en sådan åtskillnad mellan politisk och icke-politisk inte alls är vad som avses med benämningen av logikerna. Även praktiker som kan ses som exempel på social logik förstås av Glynos och Howarth som effekter av hegemoniska processer – alltså helt och hållet maktimpregnerade.

Invändningarna ovan kan egentligen kokas ned i en farhåga att Glynos och Howarths logikperspektiv alltför snabbt förflyttar fokus – och förklaring – till en analytisk nivå långt ifrån materialet. En sådan förflyttning skulle säkert hjälpa många etnologiska studier att länka materialet till övergripande processer. Det skulle hjälpa forskaren att analysera sitt material i relation till samhälleliga tillstånd och förändringar. Men invändningarna om risker med att förlora empirisk förankring och komplexitet är viktiga.

När jag själv försökt arbeta med logikperspektivet har jag börjat med att söka strukturerande logiker i materialet. I en studie om hur äldre talade om att åldras i norrländsk glesbygd (Lundgren 2011) var det tydligt att de förhöll sig till två logiker; en som förgrundade centrum/periferi som viktiga noder och en som relaterade till föreställningar om förr/nu. I intervjuberättelserna tycktes informanterna hela tiden hänga upp sina berättelser på dessa logiker.

Så långt hade jag egentligen bara gjort regelrätt kulturanalytisk tematisering så som den beskrivits många gånger av bland andra Ehn och Löfgren (1982; 1996; 2001; 2012). Inget nytt för en etnolog således. Vad jag sedan gjorde var att jag försökte se hur de båda logikerna byggdes upp av *aspekter* som skulle kunna kallas sociala, politiska och fantasmatiska. Jag

sökte alltså inte tre sorters separata logiker, utan utgick från materialet och analyserade detta i relation till logikbegreppen. Det hjälpte mig att sätta ord på hur de olika logiker som dominerar i materialet verkar på olika nivåer. Den logik som skiljer centrum från periferi var ibland oifrågasatt och naturliggjord men existerade inte desto mindre i såväl tal som materialiteter. Andra gånger nyttjades logiken om centrum/periferi som grund för politiska enanden och kritik (politisk logik) som ifrågasatte den sociala logikens grunder. Oavbrutet skapades också kulturell mening kring tillvaron som hämtade näring och kraft ur den maktladdade logiken (fantasmatisk logik). Detta meningsbyggande skapade i sin tur positioner för informanterna att inta eller tillskriva andra. Meningsbyggandet skapade ibland incitament för förändring, ibland stödde det snarare att inget gjordes. För mig innebar den här tolkningen av logikperspektivet en hjälp att analysera materialet.

Etnologer har ofta värijt sig mot alltför strukturerade analysmetoder. Medan insamlingsmetoder beskrivits detaljerat och rannsakats reflexivt har analysmetoderna oftare (inte alltid!) varit mer vaga. Ibland har detta lyfts fram som en svaghet, men inte sällan har analysarbetet beskrivits som svårbeskrivbart på ett sätt som höljt det i ett romantiskt–mystiskt skimmer. Det finns säkert fog för detta. Många har vittnat om hur ny kunskap framträtt ur oplanerade händelser och erfarenheter.

Men även om logikperspektivet, liksom diskursteorin generellt, har fått kritik för att tappa närheten till materiella praktiker på mikronivå och för att nyttja ett språkbruk som har en onödigt(?) hög abstraktionsnivå, så finns det kanske ändå något att ta fasta på? Logikperspektivet kan

knappast vara någon universallösning för etnologiska studier, men det är som jag ser det väl värt att prova. De risker som nämnts ovan är ju inte omöjliga att undvika, och den hjälp med att relatera empiriska exempel till övergripande sammanhang som logikperspektivet erbjuder är mycket värd. Närhet till material, ett intresse för komplexitet och materialitet, önskan om ett läsarvänligt tilltal, samt en tradition av att göra täta beskrivningar är ju något som etnologin själv kan bidra med.

NOTER

- ¹ Laclau gör själv skillnad mellan sociala och politiska logiker där sociala avser följandet av regler och politiska avser det studerade fenomenets konstituerade karaktär. Det senare kan studeras genom historiska tillbakablickar eller genom studier av förändring – som när ekvivalenser skapas mellan subjekt som ställer nya krav (Laclau 2005: 116).
- ² Glynos och Howarth (2007:167 ff) betonar att logikperspektivet är problemdrivet, och centralt inom diskursteorin är betoningen på att forskningsproblem är resultat av en *problematisering*. Vad man avser är att forskningsobjektet är konstruerat; en effekt av forskarens (och samtidens) sätt att artikulera det studerade. Betonas gör även vikten av att röra sig mellan empiri och teori på ett sätt som även förespråkas i etnologisk metodlitteratur (se t.ex. Kaijser & Öhlander 1999).
- ³ Efter förslagen om neddragningar skapades Dorotea- och Åseleupproren för att kämpa för rätten till sjukvård, bl.a. genom ockupation av sjukstugan i Dorotea.
- ⁴ För att skilja olika typer av fantasier åt skiljer Glynos och Howarth (2007:147) mellan positiva (eller *beatific*) och negativa (eller *horrific*) fantasier, där de förra ser en positiv framtid ”om bara...”, medan den senare ser katastrof ”ifall inte...”.
- ⁵ Det feministiska slagordet ”det personliga är politiskt” kan ses som en kamp om vilka praktiker som ska räknas till ”politiken”; vilka praktiker/erfarenheter som är värda att omfattas av den politiska diskussionen. *I sig* är slagordet dock ett exempel på politisk logik som utmanar en tidigare ordning. Att sådan antagonistisk kamp förs är symptomatiskt för ”det politiska”.

REFERENSER

- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar, 1982. *Kulturanalys*. Malmö: Liber.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar, 1996. *Vardagslivets etnologi*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar, 2001. *Kulturanalys*. Malmö: Gleerups.
- Ehn, Billy & Löfgren, Orvar, 2012. *Kulturanalytiska verktyg*. Malmö: Gleerups.
- Glynos, Jason, 2008. "Ideological fantasy at work", in *Journal of Political Ideologies* 13(3), 275–296.
- Glynos, Jason, & Howarth, David, 2007. *Logics of Critical Explanation in Social and Political Theory*. New York: Routledge.
- Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus, 1999. *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Laclau, Ernesto, 2000a. "Constructing universality", in Butler, Judith; Laclau, Ernesto & Žižek, Slavoj (eds.), *Contingency, Hegemony, and Universality*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto, 2000b. "Identity and hegemony: The role of universality in the constitution of political logics", in Butler, Judith; Laclau, Ernesto & Žižek, Slavoj (eds.), *Contingency, Hegemony, and Universality*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto, 2005. *On Populist Reason*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal, 1985. *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. New York: Routledge.
- Lundgren, Anna Sofia, 2011. "Ageing in the Norrlandic inland", in Egan Sjölander, Annika & Gunnarsson Payne, Jenny (eds.), *Tracking Discourses: Politics, Identity and Social Change*. Lund: Nordic Academic Press.
- Mouffe, Chantal, 2008. *Om det politiska*. Hägersten: Tankekraft.
- Norval, Aletta, 2000. "Trajectories of future research in discourse theory", in Howarth, David; Norval, Aletta & Stavrakakis, Yannis (eds.), *Discourse Theory and Political Analysis: Identities, Hegemonies and Social Change*. Manchester: Manchester University Press, pp. 219–236.
- West, Karen, 2011. "Articulating discursive and materialist conceptions of practice in the logics approach to critical policy analysis", in *Critical Policy Studies* vol. 5, nr 4, pp. 414–433.

SUMMARY

The Logics Approach

(Logikperspektivet – ett försök till analysmetod)

The article explores the logics approach to critical explanation, as it has been described by Jason Glynos and David Howarth (2007). The approach addresses the question of applying discourse theory to empirical phenomena, and it suggests three different logics – social, political and fantasmatic –

that work to help the researcher construct critical explanations of practices and regimes. In the article the logics approach is described, exemplified and discussed in relation to the discipline of ethnology.

Keywords: logics approach, discourse theory, methodology.

*Anna Sofia Lundgren, Professor in Ethnology,
Department of Culture and Media Studies, Umeå
University, Umeå, Sweden.*